

DE OCHTEND ERNA

ik neem een voorschot op de werkelijkheid.
Laat ons wakker worden op de eerste
ochtend erna en we elkaar weer treffen in
de straten, kantoren, zij aan zij in het ov

zullen we dan nog even niets zeggen en
rustig de wereld om ons heen slaan?
Later, misschien die middag al, zullen we
tellen, rekenen, de balans opmaken, de
ontstane leegtes vullen met achterstallige
woorden kloppen op de plek naast ons op
de bank, in bed, binnen onze borstkas

later zullen we rouwen, schreeuwen,
troosten, we zullen herdenken. Onszelf
terug willen duwen in onze oude zelve die
we als te heet gewassen spijkerbroeken uit
de wasmand vissen we zullen de kilo's eraf
trainen elkaar meer dan ooit liefhebben
elkaar vastpakken alsof het leven ervan
afhangt

en natuurlijk zullen we de wereld verbeteren
misschien die avond al
zullen we zuchten dat vanaf nu alles anders,
alles beter een nieuw leven vormgeven we
zullen niets meer 'normaal' noemen of vinden
en verder bouwen aan ons paradijs op aarde

maar op de eerste ochtend erna, zullen we
dan, vanuit de verwondering over een
nieuwe dag, even goed naar elkaar kijken
in de stilte
die we zo gewend zijn geworden?

Babs Gons, 'doe het toch maar' Uitgeverij Atlas Contact,
Amsterdam/Antwerpen, 2021 p. 14

ADRESSEN: KERKGEBOUW: SMEDEN 2B, 8301 XH TE EMMELOORD

Voorganger: Vacant

Kerkenraad:

Br. G. Heeringa, Aambeeld 11, 8307 ED Ens

Telefoon: 0527-251999

E-mail: gerrit@famheeringa.com

Lid: Zr. B. Yntema-Van der Heijden, Diemenstraat 68, 8304 ED Emmeloord.

Telefoon: 0527-699270

E-mail: barbera.yntema@gmail.com

Correspondentie en postadres:

Zr. M. de Vries, Eenhoornplaat 26, 8303 ME Emmeloord

E-mail: margreetdevries@planet.nl

Boekhouding:

Zr. S. Heeringa – de Hoop, Aambeeld 11, 8307 ED Ens.

Telefoon: 06-22997827

E-mail: sietske@famheeringa.com

Website gemeente: www.dg-nop.nl
Website Ring Zwolle: www.dg-ringzwolle.nl

Geen post naar het kerkgebouw a.u.b.

Bankrekening:

Rabobank DG Gemeente NOP:

IBAN: NL48 RABO 0386 5679 56

Redactie adres Beiaard:

Br. Hein Bergman tel. 06 – 55 18 73 46

Weegbree 14, 8265 ER Kampen

e-mail adres: h.bergman@xs4all.nl

FINANCIEN

Het laatste kwartaal van 2021 nadert alweer. Maandelijks komen er bijdragen binnen, maar natuurlijk mag u ook per kwartaal, half jaar of jaar betalen. Alvast hartelijk dank hiervoor.

Bankgegevens:

Doopsgezinde Gemeente Noordoostpolder

NL48 RABO 0386 5679 56

Heeft u nog vragen over uw bijdrage, dan kunt u uiteraard altijd contact met mij opnemen.

Namens de kerkenraad,

Sietske Heeringa
06-22997827

BERICHTEN VANUIT UW “KLEINBERAAD”

De laatste maanden word ik mij er steeds meer bewust van dat u, jullie allemaal ongelofelijk veel werk verzetten voor onze Doopsgezinde gemeente. We zijn een kleine groep mensen die ervoor gaan, ieder op zijn eigen wijze.

Bij deze mijn complimenten daarvoor en dan spreek ik zeker ook namens het Klein Beraad.

Complete kerkdiensten zijn er door jullie in elkaar gezet. De resultaten en de reacties waren erg positief en dat is niet zomaar wat hoor! Wat een waardevol gebeuren en dat dit bij ons kan, dat is toch prachtig!

Gastvrouwen die de kerk klaarzetten, koffie maken, cake, koek bakken enz. enz. De bezoekencommissie, Wel en Wee, geweldig wat jullie doen en hoe belangrijk is dit!

Trots kunnen we zijn op ons kerkblad "De Beiaard". Erg belangrijk dat deze er steeds weer is.

De gespreksgroep die drijft op vrijwilligers en initiatiefnemers voorziet in een behoefte.

Tsja ik kan ze niet allemaal noemen en bovendien vergeet ik dan velen, maar u begrijpt, wij zijn onder de indruk. Wij allemaal kunnen trots op onszelf zijn! Dan wil ik nog wel noemen de beroepingscommissie. Een behoorlijke opgave en een moeilijke ook.

Zij hebben besloten om via advertenties op zoek te gaan naar een predikant, alleskunner, promotor, kortom een schaaap met de vijf poten. In afwachting op de nog komende reacties is er ook al concreet gereageerd.

En dan het Klein beraad zelf. Onderhand al een beetje in geslingerd en gewend aan elkaar, is en blijft er veel te doen. Maar dat gebeurt met plezier, jullie enthousiasme werkt daarbij aanstekelijk.

Nu met het najaar en de winter voor de deur hopen wij u allemaal te ontmoeten tijdens de georganiseerde activiteiten. Hetzij door onze eigen gemeente, door de Ring of buurgemeente.

Namens het Klein Beraad

Gerrit Heeringa

Br. Jan Kuipers is verhuisd naar:
Heitze Wiersmastrjitte 7
8603 ED SNEEK

GEMEENTEACTIVITEITEN (onder voorbehoud m.b.t. Covid-19)

3-10	Broederschapdag, Museum de Proefkolonie te Frederiksoord Vanaf 9.30 inloop.	
17-10	Zr. T. Tholen	Pingjum
31-10	Ds.G. van Hielen	Giethoorn
14-11	Preek van de leek. Dr. Sybe Schaap	
28-11	Ds. J. Kuipers	Emmeloord
12-12	Invulling door Margreet de Vries, Adrie Eijkelenboom en Karen Hoogendoorn	
25-12	DS. J. Kuiper	Emmeloord

Voor alle diensten geldt: opgave bij Barbera Yntema, tel. 06-42865197 of barbera.yntema@gmail.com

VANUIT DE COMMISSIE WEL EN WEE

Dit keer geen berichten ontvangen

VERJAARDAGEN

Oktober

10-10 br. J. Kuipers

18-10 zr. S. Heeringa

November

6-11 br. M. Bruin

9-11 zr. J. Mulder

22-11 zr. M. De Vries

December

10-12 br. M. van der Vijgh

31-12 br. R. Waiboer

GOD ONDER DE MENSEN

(Boekbespreking)

Op de vraag naar God zijn in de loop van de eeuwen allerlei antwoorden bedacht. Sommigen zien God als een kosmisch wezen. Een persoon. Anderen kunnen daar niets mee en ervaren God als natuur, energie of liefde. Wie zal het zeggen? Misschien is God wel een ander woord voor het Leven zelf? Of staat 'God' voor de roepstem van het mogelijke te midden van onmogelijkheden, zoals ik eens las? Carel ter Linden zei in een interview in Trouw (22 mei 2021): "God is dat wat ons mensen heilig zou moeten zijn." Ook mooi, hoewel ik niet zo van het 'moeten' ben.

Joan Osborne zong in 1995 "What if God was one of us?" En daarmee voegt ze een interessant perspectief toe: "Just a slob like one of us, just a stranger on the bus trying to make His way home?" De forenzende God van Osborne zou zomaar kunnen opduiken in de nieuwste bundel van schrijver/dichter Toon Tellegen, getiteld 'God onder de mensen'. "Soms is hij een kluzenaar, dan weer wordt hij wegens wangedrag aangehouden of is hij een buitengewoon goede balletdanseres", staat op de achterkant van het boekje.

Het eerste verhaal valt met de deur in huis. "God woonde in een kerk. Naar alle tevredenheid, vond hij. Mensen zochten hem daar op, konden het goed met hem vinden. Maar op een dag veranderde hij van gedachte. Hij hing een briefje op de deur: 'Ik ben even weg. God.'" Dat is nog eens een prikkelende opening. God is even weg. Net als ooit de boktor in een van de vele bundels dierenverhalen van Tellegen. Wat nu?

De schrijver weet over God net zoveel als ieder ander, noteert hij in het voorwoord. Dat is zo fijn aan God, vindt hij. "Daarom kan ik vrijmoedig over hem schrijven, zonder schroom, zonder wroeging, zonder angst, zonder spot [...]" Wat voor God levert dat op? Een tobrende mannelijke God. Zo blijkt het briefje uit het eerste verhaal misleidend. God woont nog altijd in de kerk, maar wil niet dat de mensen dat weten. En zo sterft hij in eenzaamheid. Want, bestaat God nog wel als niemand meer aan hem denkt?

In het volgende verhaal leeft God overigens gewoon weer. Hij blijkt te botsen, te struikelen en – "mijn inschattingsvermogen is mijn zwakke punt" – in de sloot te

vallen. Maar hij weigert om zich te laten helpen. Hij wordt zelfs boos als mensen hem hulp aanbieden. God vergist zich geregeld, is slechtiend, hardhorend en gevoelsarm, besluiteloos en inspiratieloos. Hij oogt oud (maar is in één verhaal juist heel jong) en houdt zich doof voor de nood van de wereld. Tot wanhoop van de mensen die hem willen afstoffen.

Het punt van Tellegen lijkt te zijn dat God is zoals hij is en dat de mensen dat weigeren te accepteren. Zij willen een God die er voor hén is en hun alles geeft wat ze van hem vragen. Maar God heeft daar geen boodschap aan. Hij heeft aan zichzelf genoeg. Of toch niet? God luistert aan deuren, glimlacht tegen een man die op hem wil lijken, wil dood (maar dat lukt hem niet), beantwoordt soms gebeden (en krijgt vervolgens spijt). En hij wil een godin.

Miscommunicatie

Het boekje beschrijft één grote miscommunicatie. De mensen begrijpen God niet en houden eigenlijk helemaal niet van hem. God wordt gek van ze. En omgekeerd drijft hij mensen tot wanhoop met wat hij doet of zegt. Het komt zelfs op enig moment tot een soort confrontatie. Mensen verzamelen zich en zeggen tegen God: "Doe niet zo raar, God!" "Wat moet ik dan doen?", zei God na een korte stilte. "Niet raar!" God heeft geen idee hoe dat moet, maar besluit het te proberen. En dan gaat werkelijk alles mis.

God lijdt onder alle torenhoge verwachtingen. Hij vindt het prima als mensen niet meer in hem geloven en verspreidt het gerucht dat hij helemaal niet bestaat. Wat een rust! God krijgt spijt van zijn schepping (waarom had hij niet gewoon alleen muziek geschapen, vraagt hij zichzelf af), maar kan die niet meer 'ontscheppen'. Dan vertrekt God en laat de mensen verweesd achter. Ze komen vervolgens op gezette tijden bij elkaar, halen herinneringen op aan hem en lezen elkaar voor uit zijn geschriften.

Weinig subtiel

Het is een donker boekje, met soms een wat weinig subtiele humor. En toch heb ik het met plezier gelezen. Tellegen zet alles wat mensen over God zeggen te weten op zijn kop of maakt het grotesk. Dat werkt heerlijk relativerend en tegelijk, juist door alle absurditeit, stemt het boek tot nadenken. Want wat beweren we eigenlijk allemaal over God? Wat denken we allemaal over hem/haar/het te weten? Wat voor kretologie hebben we allemaal opgetuigd in zijn naam?

(Afbelding: 'God de Vader', van Rafaël Gorsen, te zien in de Basiliek H.H. Agatha & Barbara in Oudenbosch)

Ergens in het boek schrijft God een briefje: “Jullie zijn voortaan van mij af.” Maar hij eist vervolgens nog wel iets: “En dat [is] dat iedereen met onmiddellijke ingang en onvoorwaardelijk van een mens zou gaan houden, nu het geen zin meer [heeft] nog langer van hem, God, te houden.” En dan denk ik onwillekeurig aan de samenvatting van de wet in de evangeliën waar het liefhebben van God gelijk wordt gesteld aan het liefhebben van de naaste, die is zoals wij zijn.

*Aries van Meeteren
Voorgander Hardinxveld/Giessendam*

GODS SCHEPSEL IN DE CONCEPTUELE KUNST

En zijn naam is Marinus Boezem

Maar voordat ik deze kwestie ga onthullen, begin ik bij het begin....

We waren op fietsvakantie in Hoenderloo op de Veluwe.

Ik was herstellende van een ernstig fietsongeluk en het ging volgens plan goed vooruit. Een zonnige fietsvakantie zou ons goed doen, ook Jan, want hij had erg zijn best gedaan als mantelzorger, samen met de thuiszorg.

Met de fietsen achter op de auto, togen we welgemoed op maandagmorgen via allerlei leuke weggetjes langs de IJssel, richting Hoenderloo. Het weer was prachtig en dat zou nog een paar dagen zo blijven. Dus daar kon het niet meer mis gaan.

Maar toen de aankomst bij het hotel! We stapten uit de auto en wisten niet wat we zagen: een lange rij mensen voor de receptie. Om een lang verhaal kort te maken: Jan heeft een uur buiten staan wachten alvorens hij naar binnen kon. Het was er algehele chaos. Men was overvallen door de plotselinge toestroom van gasten door het mooie weer en er was een groot personeelstekort vanwege de ontwrichting in de horeca door de Corona. Dat tekort kon je door de week heen overal aan merken. Hoewel de kamer en het eten goed was, was er totaal geen service. Dat later het lepeltje in mijn latte macchiato geheel ten onder ging, was zo'n veeg teken, vond ik. Wat er rondliep aan personeel was te weinig, erg aardig en heel erg jong. En met het digitaal systeem wist lang niet iedereen raad, zodat de verkeerde drankjes op de verkeerde tafeltjes, of erger nog op de verkeerde rekening terecht kwamen. Een wat ouder iemand met kennis en overwicht, had

hier wonderen kunnen verrichten. We hadden met ze te doen. We probeerden zo aardig mogelijk te zijn. Wat door de vingers zien, helpt dan erg en levert dankbare blikken op van de rondrennende obers en serveersters.

Een van de obers viel me trouwens op: heel lang, heel slank en heel rank. Zoals hij met lange, snelle passen door het hotel beende deed hij me denken aan een Keniaanse hardloper, maar dat deed hij niet, hij wandelde in zijn vrije tijd, zei hij. Hij zou ook niet misstaan hebben als Puck in de MIDZOMERNACHTSDROOM van Shakespeare. Een bosgeest met wapperende armen en benen, die zich van de ene boom naar de andere slingert. Leuk om te zien. Maar ook acteren deed hij niet.

De gasten in het hotel waren voornamelijk pensionado's, net als wij natuurlijk. Aardige mensen, maar er was toch iets, waar ik me, later ook op andere terrassen in de omgeving, behoorlijk aan kon ergeren. Zijn ze op vakantie, gaan ze luidruchtig bellen, zelfs videobellen met de kinderen en kleinkinderen. Iedereen kan meegenieten(!?!), zelfs hele accordeon-etude's van het getalenteerde kleinkind worden ten gehore gebracht. En vervolgens werden wij gevraagd, om een foto te nemen van desbetreffende opa en oma. Jan en ik hebben elkaar plechtig beloofd, dat we nooit, nooit zó diep zullen zinken en op vakantie videobellen met je kleinkinderen, doe je maar op je hotelkamer.

Zoals eerder gezegd, we hebben heerlijke fietstochten gemaakt op de Veluwe van ongeveer 50 km. bij prachtig weer. Het kon niet beter. De geest echter, wil ook voeding en we besloten om weer eens een bezoek te brengen aan het Krölller Muller Museum. Prachtig om die schilderijen van Vincent van Gogh weer te zien. De donkere werkstukken uit zijn tijd in Nuenen en zijn kleurige schilderijen van later datum. De Sterrennacht vind ik nog altijd één van zijn mooiste schilderijen.

Maar toen waren daar ook een paar shows van Conceptuele kunst door Marinus Boezem, de grondlegger van deze kunstvorm, die zijn oorsprong vond in de zestiger jaren van de vorige eeuw. Alhoewel ik wat twijfelachtige voorgevoelens had (Jan had daar helemaal geen last van, die liep meteen door) besloot ik mij, zij het aarzelend, toch een beetje open te stellen. Wie weet stak ik er wat van op en werd het toch nog interessant.

Ik moest meteen veel lezen op de muren en dat is dan ook gelijk mijn weerzin tegen deze kunst. Ik begrijp inmiddels dat de conceptuele kunstenaar uitgaat van een idee, al dan niet in samenspraak met de opdrachtgever, daar een tekening van maakt, het zogenaamde concept en dat verpakt in niet traditionele kunst, dat gepaard gaat met veel, heel veel tekst om dat idee weer uit te leggen. Daar word ik een beetje chagrijnig van. Met het concept in een diplomatenkoffertje, ging

Marinus destijds op stap langs instituten om opdrachten te vergaren. Hij maakte nooit kunstwerken van te voren. Bij hem dus geen oude kunst op zolder, die niemand meer wil hebben. Marinus maakte van die concepten shows, zoals in het museum te zien waren. Lucht en Wind staan bij hem centraal. Zo staan er 5 tafeltjes met kleedjes, die worden aangeblazen door 3 ventilatoren en daarbij natuurlijk weer de onvermijdelijke lappen tekst. Ook zag ik 7 spuitbusjes met lucht hangen(?). Heus, ik heb het geprobeerd, maar dan ben je me echt kwijt. Toen ik de film over zijn leven zag, waarin hij alles nóg een keer uitlegde, was ik er weer beetje. Ik ontdekte in die film ook, dat hij zijn meesterwerk De Groene Kathedraal in het bos bij Almére vond. Ik was helemaal verheugd, want dat kende ik. Het mooist is het om dat van boven vanuit een helikopter te bekijken of via een drone: je ziet dan een kathedraal uitgespaard in een stuk bos met eiken en beuken, maar ook een tweede kathedraal aangeplant met populieren in een stukje open veld daarnaast, compleet volgens de vormen en maten van de kathedraal van Reims in Noord-Frankrijk. In de winter met sneeuw ziet dat er prachtig uit. Het is de bedoeling van Marinus, dat deze kathedralen met het omringende bos in de toekomst midden in een gemeenschap van huizen en mensen zullen staan.

Al met al, was ik blij, dat ik me had opengesteld. Ik heb er wat van geleerd, namelijk, dat ik bepaalde conceptuele kunst dus toch mooi vind, zoals de Groene Kathedraal in Almére. En dan heb ik helemaal geen tekst nodig, alleen een helikopter. Of een drone.....eh.....dat weer wel.

Met vriendelijke groet:

HENNY

LANGS DE ZIJLIJN

Kloosterkoffers

Het lijstje met prachtige projecten die er in de kerk voor jong en oud worden georganiseerd, is vaak langer dan je denkt, maar we gaan ondertussen soms zo prat op alles wat we presteren dat we de stilte en ruimte voor reflectie nogal eens onderwaarderen en ons soms zelfs afvragen of God er wel is.

Ora et labora, bid en werk, of moeten we vooral ook werken om stil te durven worden?

In het boek Kloosterkoffers vertellen een aantal twintigers hier ook over, met de nodige humor en vooral ook heel eerlijk. Ze namen tijdelijk hun intrek in een

verlaten abdijcomplex, stonden op de schouders van de monniken van weleer, gebruikten oude vormen in een nieuwe bedding. Wat had ik graag eens pompoensoep met ze gegeten, meegedaan met het ritme van hun getijdengebeden. Deze jongeren en hun opvolgers hebben niet alleen vanwege hun uitspraak 'de beste biertjes komen nog altijd uit kloosters' totaal geen stoffig imago. Ze maakten en maken met hun zoektocht naar meer balans tussen contemplatie en gastvrijheid juist een herkenbare worsteling door, in het klooster en daarbuiten.

In de keuzes die ik moet maken, kom ik mezelf ook regelmatig tegen. Dan geef ik me over aan de stilte, kijk ik in mijn eigen spiegel en glimlach ik terug, soms om dingen die ik nu toch onderhand wel zou moeten weten. Alleen zijn, kan onrustig maken en hard werken zijn, maar het kan je uiteindelijk ook fluwelen klanken bezorgen en bevrijden. De Jongerenkloosterlingen hoorden de echo van hun gebed in de kloostermuren en waren vereerd om het gebed van de monniken te mogen voortzetten. Ik wens ze een koffer vol blijvend geloof in de stilte toe en bid dat ze, waar ze ook gaan, zichzelf kunnen zijn en ons blijven inspireren. Want om een spreker uit hun boek te citeren: 'Het is meer de vraag of wij er zijn, dan de vraag of God er is.'

Christine van Reeuwijk

KUNST, CRISIS EN KERK

Wie met hulp van Google 'Kunst en Corona' gaat zoeken heeft de eerste uren genoeg stof om over na te denken en beelden om naar te kijken.

Toch 'bestaat'
corona in
Nederland nog niet
eens een jaar.
Kennelijk roept
deze vreemde,
angstaanjagende

ziekte bij veel mensen de behoefte op om op een creatieve manier uit te drukken wat deze tijd met hen doet.

En dat is niet alleen nu zo. Al eeuwen lang is, zeker in de christelijke traditie, lijden, ziekte en dood een bron waaruit veel kunst is ontstaan. Lijden krijgt een zekere schoonheid, in woord, beeld en muziek.

Ook een pandemie is helaas niets nieuws. Nu corona, vroeger cholera. Hoe verschillend die tijden qua leefstijl en mogelijkheden ook zijn, steeds proberen kunstenaars schoonheid uit gebrokenheid tevoorschijn te roepen. Een voorbeeld van christelijke kunst voortkomend uit zware tijden is te vinden in de Antonius Abtkerk in Scheveningen. Het was in eerste instantie niet de architectuur die me hier bracht, maar de zangkunst van de leerlingen van de bovenbouw van de Haagse Vrije School. Elk schooljaar sluiten zij af met een uitvoering van een muziekstuk, met begeleiding van professionele musici. Zo hebben zij een keer het Kyrie uit de Petite Messe Solennelle van Rossini ten gehore gebracht. 'Heer, ontferm U...' Indrukwekkend mooi, net als het gebouw waarin dit lied klonk.

Voor in de kerk bevindt zich een mozaïek, het zogenaamde gedenkmozaïek, 12 meter breed en ruim 17 meter hoog. Het is ontworpen door Antoon Molkenboer en wordt gevormd door twee miljoen (!) glazen mozaïeksteentjes uit Venetië in allerlei verschillende kleuren.

Het mozaïek verwijst naar de cholera epidemie van 1849. In Scheveningen waren 460 mensen overleden aan de ziekte en hoewel de kerk bijna 80 jaar later gebouwd is, moet de herinnering eraan nog levend zijn geweest. Onder het mozaïek staat de tekst: gedenk de wonderbaarlijke dingen die God onze Heer gedaan heeft. De Scheveningers geloofden namelijk dat de epidemie door een wonder gestopt was. Zij hadden vurig gebeden en plotseling werden zieken beter en overleed er niemand meer.

Op het mozaïek is een grote groep eenzame en tussen doornen verstrikte mensen te zien, tussen hen in een verdorde levensboom: de 'lijdende mensheid'. Aan de zijkanten staan biddende mensen 'Heer, ontferm U...' Bijzonder is dat er geen heiligen uitgebeeld zijn,

maar gewone mensen in Scheveningse klederdracht, met de duinen en de zee op de achtergrond. Er zijn ook mensen die kennelijk de hoop niet opgegeven hebben en naar boven kijken. Precies in het midden staat het Heilig Sacrament (beker en hostie) in een vuur dat de liefde van Christus voor de mensheid verbeeldt. Daarboven een door het gebed genezen mens, die door engelen opgetild wordt naar Christus. Daar begint ook de levensboom weer te bloeien. Zo verbeeldt het mozaïek, zeer calvinistisch verwoord, ellende, verlossing en

dankbaarheid. Christelijke kunst laat vaak pijn zien, maar toont ook het opheffen daarvan.

Kunst uit lijden, zowel nu als bijna 100 jaar geleden. De uiting is anders, de betekenis ook. weinig mensen zullen nog geloven dat corona door een wonder of hartstochtelijk bidden verdwijnt. De triomferende Christus is vervangen door de helden en heldinnen op de ic en in de verpleeghuizen. In onze tijd is het de kunst om ons met afstand over elkaar te ontfermen. En overal waar dat lukt, gaat er weer iets bloeien.

Nel Verburg

DE RATRACE EN DE BUITENSTAANDER

We hebben het allemaal steeds drukker. Door onze calvinistische levenshouding? Of moeten we dan misschien de Bijbel eens wat beter lezen?

Het is 1992 als ik op tv voor het eerst de cabaretvoorstelling zie: 'De zon gaat zinloos onder, morgen moet zij toch weer op'. Een briljante show van Herman Finkers, waarin hij raak de gestreste tijdgeest van toen weet te typeren.

Het is een op het eerste gezicht chaotisch geheel waarin de cabaretier van de ene sketch naar de andere holt. Ik herinner me nog zinnnetjes als 'Zo dat hebben we ook weer gehad. Schiet mooi op. Nou, foei. Druk druk druk.'

Finkers' 'druk druk druk' is direct omarmd. Vanaf 1992 duikt de uitdrukking met enige regelmaat op in krantenadvertenties. Zo brengt een Zweedse autofabrikant een zakenwagen onder de aandacht met de tekst: 'In ons land stáán de zaken niet, ze rennen. U begrijpt al waar we heen willen. Vraagt u iemand hoe het gaat of hoe de zaken staan, dan luidt het antwoord steevast: druk, druk, druk.'

Ook andere reclames in die jaren benoemen met Finkers' woorden dat we druk zijn. Het zijn de hoogtijdagen van de privatisering, een bijna oneindig lijkende economische groei en het geloof dat de nieuwe wereldorde voortaan liberaal zal zijn.

Onzekerheid

Druk zijn we sindsdien nog altijd. Misschien nog wel drukker. Meer nog dan in de jaren negentig zijn werk en privé vermengd geraakt met dank aan de 'smartphone' en de sociale media. En uit angst om iets te missen, rennen we nog harder dan we al deden. Zeker voor mensen die werken als zzp-er kan het lastig zijn om daarin op tijd een rem te vinden. Want wie een werkgever te vaak 'nee'

verkoopt wordt voor een volgende klus misschien niet meer gevraagd. Dat geeft stress in tijden van economische onzekerheid.

De drukte die ik om mij heen zie, heeft volgens mij veel te maken met angst om buiten de boot te vallen. Om niet mee te komen. En daar kunnen mensen aan opbranden.

Is 'druk druk druk' een symptoom van alleen onze tijd? De socioloog Max Weber (1864-1920) ziet het ook al in de zeventiende- en achttiende eeuw. Hij meent dat vooral het protestantisme, met een beroep op de Bijbel, zou aanzetten tot hard werken en zoveel mogelijk nieuw kapitaal vergaren. Zijn idee is dat met name puriteinen dachten dat ze zo hun goddelijke roeping volgden. Succes gold bovendien als teken dat God hen na hun dood genadig zou zijn. In de loop van de tijd bleek God trouwens steeds minder nodig als aansporing tot vlijt. De belofte van dikke winst werkte ook.

Woekeren

Maar, denk ik, hoezo is 'druk druk druk'-zijn een Bijbelse deugd? De Tien Geboden dammen onze neiging tot bezig blijven toch juist in door een rustdag te introduceren? En Jezus geeft in de Bergrede zijn toehoorders mee dat ze zich geen zorgen moeten maken voor de dag van morgen. 'Kijk eens naar de vogels in de lucht. Ze werken niet op het land en ze bewaren geen graan in een schuur. Jullie Vader in de hemel geeft ze te eten.' (Mt. 6,26).

Ook Martha krijgt te horen dat ze niet moet overdrijven met haar zorg voor het eten en drinken en net als haar zus Maria ook aandacht moet hebben voor de meer immateriële dingen in het leven (Lc. 10, 41-2).

Weber haalt er onder meer de gelijkenis bij van de koning en de ponden (Lc. 19,11-27), waarin Jezus zou aansporen om te woekeren met wat ons aan kapitaal is toevertrouwd. In het verhaal is sprake van iemand die een tijdje naar een ver land gaat om daar koning te worden. Tot zijn terugkomst moeten zijn knechten handeldrijven met zijn bezit. Ze krijgen elk 10 ponden. Eén knecht doet niets met het geld en met hem loopt het slecht af. In een andere versie van de gelijkenis (Mt. 25, 14-30), waarin sprake is van talenten in plaats van ponden, komt de knecht zelfs terecht in de buitenste duisternis. Het bracht een door Weber geciteerde puritein tot de uitspraak: 'You may labour in that manner as tendeth most to your success and lawful gain. You are bound to improve all your talents.'

Het is een klassieke uitleg van de gelijkenis in het licht van ons 'druk druk druk'-zijn: werken als heilige plicht. We moeten zelfs 'woekeren' om succesvol te zijn.

Steeds harder, verder, hoger. Want anders... Ja, wat anders? In het verhaal is sprake van een nogal boosaardige heer 'die terugvordert wat hij niet heeft gestort en oogst wat hij niet heeft gezaaid' (Lc. 19,21). Vaak is hij gezien als God. Wie weigert om voor Hem zijn best te doen, zou immers een forse straf krijgen. Geen wonder dat de eerste twee knechten gruwelijk hun best doen om hun talenten of ponden te vermeerderen. Ze zijn veel te bang om niet aan de eisen te voldoen.

Ik kan weinig uit de voeten met deze interpretatie. Is dat strenge heerschap in de gelijkenis werkelijk God die, volgens andere uitspraken van Jezus, vogels voedt en veldbloemen kleedt? En was het niet diezelfde Jezus die mensen voorhoudt dat ze geen schatten op aarde moeten verzamelen?

Ik zie in de man uit de gelijkenis veeleer de verpersoonlijking van onze 'druk druk druk'-economie die ons soms bovenmenselijke eisen stelt en wil dat we groeien tegen de klippen op. Twee knechten gehoorzamen, de derde niet. Hij stopt de ratrace. Maar dat kost hem wel wat. Zijn weigering om mee te doen aan de groei-economie maakt van hem letterlijk een buitenstaander.

Outsider

Ook Jezus verkeert in de positie van 'outsider'. Hij kiest bewust voor een ander leven dan veel van zijn tijdgenoten. Is Hij dan niet druk? Jawel. Als we de evangeliën moeten geloven, brengen mensen Hem aan de lopende band zieken. In de musical 'Jesus Christ Superstar' is dat indringend verbeeld in een scene waarin Jezus wordt overspoeld door mensen met allerlei aandoeningen: 'Will you touch, will you mend me, Christ? Won't you touch, will you heal me, Christ? Will you kiss, you can cure me, Christ? Won't you kiss, won't you pay me Christ?' Op een gegeven moment wordt het zo druk dat Jezus uitroept: 'There's too many of you. Don't push me! There's too little of me. Don't crowd me! Leave me alone!!!'

Dan volgt een 'fade-out' en een overgang naar de reprise van het lied: 'Everything's all right'. Een prachtig lied, waarin de uitnodiging klinkt: 'Let the world turn without you tonight.' Maar precies dat is lastig in tijden van angst om iets te missen. Het valt niet mee om 'offline' te gaan als je bang bent om nee te zeggen. Is het lied daarom geschreven in een wat ongemakkelijke vijfkwartsmaat?

Aries van Meeteren

DE STOEP

Soms verlang ik naar die stoep
en het kind dat daarop speelde
omlijnd terrein
rechthoekig in de zon
zes bij twaalf tegels
waarop ik hinkelde
en knikkerde
en touwtje sprong

nu heb ik een terras van
wel tien maal zoveel tegels
een park en een oprijlaan
onbegrensd terrein
waarop ik soms ontmoet
dat ongerijmd verlangen
naar die stoep en het kind
dat daarop speelde

ik en mijn onroerend goed...

Oeke Kruythof

